



# Mitjanit nuclear

Una guerra nuclear accidental faria en poques hores milions de morts. L'única forma d'evitar-ho és de destruir les armes nuclears, perquè tant a Rússia com als Estats Units un accident que provoqués el conflicte no és impossible.

**L**es busques del rellotge s'acosten a les dotze. Aquest avanç no és gens encoratjador. Parlem del rellotge que un grup de científics posa en hora, de tant en tant, per indicar el risc d'un conflicte nuclear a escala mundial. Durant la guerra freda el rellotge s'acostava a l'hora fatídica. Amb el "nou ordre", el perill s'havia allunyat. Les recents proves índies i paquistaneses han tornat a acostar les busques a l'hora fatal.

Com si es tractés d'una premonició, molt poc abans que l'Índia realitzés els seus assaigs subterranis alguns metges varen publicar un article al *New England Journal of Medicine*. El 30 d'abril, aquest set-

manari acollia un informe sobre el risc i els efectes d'una possible guerra nuclear accidental.

Els nou metges signants, d'alguns centres nord-americans, recordaven que el 1987 l'Organització Mundial de la Salut ja advertia que l'única possibilitat de tractar els efectes mèdics d'una guerra nuclear era la prevenció primària, és a dir, "la prevenció de la guerra nuclear". Però els autors de l'article no es mostren gaire optimistes. Expliquen que per compensar la seva actual feblesa militar Rússia ha abandonat la política de no ser el primer a usar l'arma nuclear.

D'una altra banda, el caos organitzatiu i pressupostari rus no ga-

ranteix la seguretat dels molts caps nuclears que posseeix el país. I la situació, per bé que millor, no és tampoc prou segura als Estats Units, on hi ha hagut uns quants accidents de risc nuclear. Entre el 1975 i el 1990, 66.000 individus del personal militar relacionat amb el sector d'armes nuclears han estat expulsats dels llocs que ocupaven. D'aquests, vora la meitat (el 41%) per qüestions de drogues o alcohol, i la cinquena part per problemes psiquiàtrics. Tractant-se de llocs de tanta responsabilitat, on un petit incident pot tenir conseqüències molt greus, les dades són preocupants.

A Rússia, al malestar dels mili-

tars per dificultats econòmiques i quotidianes –com les de la majoria de la població–, s’hi afegeix la manca de manteniment o actualització dels sistemes. Les telecomunicacions i els sistemes informàtics envelleixen, els satèl·lits d’alerta són com més va més deficients i les retallades de pressupost n’impossibiliten l’actualització. El ministre rus de Defensa, Ígor Rodionov, reconeixia, el 15 de març, que no hi ha garanties i que Rússia podria traspasar aviat el llindar “més enllà del qual els seus coets i sistemes nuclears no podrien ser controlats”.

**A prop del precipici.** Un dels perills es basa precisament en un dels sistemes de defensa que tant els Estats Units com Rússia posseeixen. Es tracta del llançament immediat per detecció d’un possible atac de l’altre país. Aquests anys hi ha hagut més d’una alarma infundada. Probablement la que va ser més a prop de causar un desastre, va motivar-la el llançament d’un coet científic dels EUA des de Noruega el 25 de gener del 95. El cas va ser analitzat en el número de gener passat de la revista *Investigación & Ciencia* per tres experts nord-americans en estratègia nuclear.

Aquell dia radars del nord de Rússia detectaren el coet que s’aixecava, a la nit, des d’aigües noruegues, amb la possibilitat que es tractés d’un míssil nuclear. Fins i tot Borís Ieltsin va tenir a les mans la maleta electrònica amb la qual podia ordenar una resposta. Sortosament, al cap de pocs minuts es va veure que el coet anava a l’aigua i no a territori rus.

Però els tres experts nord-americans exposen què podria haver passat. Només en deu minuts, Ieltsin podia haver ordenat un atac. Un quart d’hora després de detectar el coet, míssils russos s’haurien llançat contra els emplaçaments de les armes nuclears nord-americanes i contra llocs de comandament. Un minut després, els satèl·lits nord-americans haurien detectat l’atac i tot seguit Clinton hauria rebut totes les dades i valoracions. Hauria ordenat el llançament de



## El presumible caos informàtic de l’any 2000 podria afectar els sistemes de detecció nuclear.

míssils balístics contra Rússia, que es dispararien només cinc minuts després. Tan solament 43 minuts després de la detecció del coet llançat des de Noruega –i que, recordem, era científic i no militar– la primera arma nuclear destruiria Washington, mentre míssils nord-americans serien a punt de caure sobre Moscou. I ni els míssils russos ni els nord-americans no accepten l’ordre d’autodestruir-se un cop llançats.

La situació pot semblar catastròfica, però el fet que la descriu tres experts en estratègia militar i no pas membres de cap grup extremista o radical l’ha de fer versemblant. Tots tres proposen d’inutilitzar alguns míssils, d’aug-

mentar les formes de control per a saber si una arma nuclear resta fora d’aquest sistema d’alerta i resposta, de desmuntar algunes ogives nuclears, de posar tots els submarins a baix nivell d’alerta i d’evitar que puguin llançar els míssils en menys de 24 hores. Finalment creuen, de totes maneres, que caldria anar destruint la majoria de míssils i ogives.

Que els sistemes de detecció fallin o que una falsa alarma provoque una reacció errada no són fets impossibles. A més, el presumible caos informàtic de l’any 2000 podria afectar aquests sistemes de control. En tot cas, els efectes serien desastrosos. Els autors de l’article del *New England* estudien un dels hipotètics casos descrits pel departament de Defensa dels Estats Units: un atac accidental des de submarins russos Delta-IV, cadascun dels quals porta 16 míssils de 100 quilotones, capaços de recórrer 8.300 quilòmetres.

Els grans incendis, amb altes temperatures, fums tòxics i alguns altres efectes més provocarien una mortalitat acostada al 100% en un radi de 4,3 quilòmetres del lloc on caigués el cap nuclear. El núvol radioactiu s’aniria dipositant en una àrea que no es pot predir, però que podria abastar de 30 a 60 quilòmetres des del punt de l’atac i que en sis hores produiria dosis letals de radiació. Això també afectaria subministraments d’aigua i menjar. Les morts inicials es calculen en uns set milions, però serien moltes més durant les hores o dies següents. Les necessitats d’atenció mèdica, no cal dir-ho, excedirien de molt les possibilitats logístiques existents.

L’única forma d’evitar aquests efectes, com deia l’OMS el 1987, és de fer impossible una guerra nuclear. I l’única forma de fer-la-hi consisteix, com recorden els autors de l’article, a destruir totes les armes i a establir un control de tot el material fissible que es podria utilitzar en armes nuclears. És l’única mesura que, de forma clara, allunyaria les busques del rellotge nuclear de la mitjanit.

**Xavier Duran**

**A la pàgina anterior, Boris Ieltsin i Bill Clinton a la cimera per a la seguretat nuclear celebrada a Moscou l’abril de 1996. El gener de l’any anterior, el president rus, a causa d’un error en els sistemes de detecció, arribà a tenir a les mans la maleta electrònica per ordenar un atac nuclear.**